

FN:s kommitté för barnets rättigheter

**Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 23 (2017)
Gemensam allmän kommentar nr 4 (2017) av FN:s
kommitté för skydd av migrantarbetares och deras
familjers rättigheter och nr 22 (2017) av FN:s kommitté för
barnets rättigheter om staternas skyldigheter rörande
barns mänskliga rättigheter inom ramen för internationell
migration i ursprungs-, transit-, destinations- och
återvändandeländer***

Originalspråk: Engelska

FN:S KOMMITTÉ FÖR BARNETS RÄTTIGHETER

FN:s kommitté för skydd av migrantarbetares och deras familjers rättigheter

CMW/C/GC/4-CRC/C/GC/23

November 2017

* Denna allmänna kommentar bör läsas tillsammans med gemensam allmän kommentar nr 3 (2017) av FN:s kommitté för skydd av migrantarbetares och deras familjers rättigheter och nr 22 (2017) av FN:s kommitté för barnets rättigheter om de allmänna

I. Inledning

1. FN:s konvention för skydd av migrantarbetares och deras familjers rättigheter samt FN:s konvention om barnets rättigheter innehåller juridiskt bindande skyldigheter som både generellt och specifikt berör barns och migranternas mänskliga rättigheter. Båda konventionerna innehåller flera bestämmelser som lägger fast specifika skyldigheter rörande barns rättigheter inom ramen för internationell migration i ursprungs-, transit-, destinations- och återvändandeländer.¹

2. Denna gemensamma allmänna kommentar antogs samtidigt som gemensam allmän kommentar nr 3 (2017) av FN:s kommitté för skydd av migrantarbetares och deras familjers rättigheter och nr 22 (2017) av FN:s kommitté för barnets rättigheter om de allmänna principerna rörande barns mänskliga rättigheter inom ramen för internationell migration. De två allmänna kommentarerna är visserligen självständiga dokument i sin egen rätt, men de kompletterar också varandra och bör läsas och genomföras tillsammans. I processen för att utforma dokumenten ingick en serie globala och regionala konsultationer som hölls i maj-juli 2017 med representanter för viktiga intressenter och experter, inklusive barn och migrantorganisationer, i Bangkok, Beirut, Berlin, Dakar, Genève, Madrid och Mexico City. Dessutom tog kommittéerna emot över 80 skriftliga bidrag från stater, FN-organ, organisationer i civilsamhället, nationella institutioner för mänskliga rättigheter, och andra intressenter i alla världens regioner mellan november 2015 och augusti 2017.

II. Konventionsstaternas juridiska skyldigheter att inom sina territorier skydda barns rättigheter inom ramen för internationell migration

A. Ålder

3. Definitionen av barn enligt FN:s konvention för barnets rättigheter innebär rättigheter och skydd upp till 18 års ålder. Kommittéerna är bekymrade över att barn mellan 15 och 18 års ålder tenderar att få mycket mindre skydd, och ibland betraktas som vuxna, eller har otydlig migrationsstatus tills de fyller 18 år. Konventionsstaterna uppmanas att se till att alla barn får samma skyddsstandard, även barn över 15 års ålder, och oavsett deras migrationsstatus. I FN:s riktlinjer för alternativ omvårdnad av barn² anges att staterna bör se till att det vidtas vederbörliga åtgärder för uppföljning, stöd och övergång för barn när de närmar sig 18 års ålder, särskilt för de som ska lämna en omvårdnadssituation, bland annat genom att se till att de har tillgång till långsiktig reguljär migrationsstatus och rimliga möjligheter att fullfölja sin utbildning, tillgång till anständiga arbeten, och möjligheter att integreras i det samhälle de lever i.³ Under denna övergångsperiod bör barnet förberedas på ett lämpligt sätt för att leva självständigt, och behöriga myndigheter ska se till

¹ De stater som anslutit sig till FN:s konvention om barnets rättigheter är, i enlighet med artikel 4 om genomförande av rättigheter, tillsammans med artikel 2 om icke-diskriminering, skyldiga att vidta åtgärder avseende ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter för alla barn inom deras jurisdiktioner, med utnyttjande till det yttersta av sina tillgängliga resurser och med syfte att gradvis uppnå det fulla förverkligandet av dessa rättigheter, utan att detta påverkar de skyldigheter som är direkt tillämpbara enligt internationell lag. Se FN:s kommitté för barnets rättigheter, allmän kommentar nr 19 (2016) om offentlig budgetering för förverkligandet av barns rättigheter, punkt 28-34.

² Generalförsamlingens resolution 64/142, bilaga.

³ Se FN:s kommitté för barnets rättigheter, rapport från 2012 års allmänna diskussionsdag om alla barns rättigheter inom ramen för internationell migration, punkt 68-69. Finns på adressen www.ohchr.org/Documents/HRBodies/CRC/Discussions/2012/DGD2012ReportAndRecommendations.pdf

att det sker lämplig uppföljning av individens situation. Kommittéerna uppmanar dessutom konventionsstaterna att vidta skydds- och stödåtgärder även efter 18 års ålder.

4. För att göra en välgrundad åldersuppskattning bör konventionsstaterna göra en heltäckande bedömning av barnets fysiska och psykiska utveckling, som utförs av barnläkare och annan utbildad personal med kunskap i att kombinera olika utvecklingsaspekter. Sådana bedömningar bör göras på ett skyndsamt, barnanpassat, könsanpassat och kulturellt anpassat sätt, inklusive genom intervjuer med barn, och, där det är lämpligt, med medföljande vuxna, på ett språk som barnet förstår.

Dokument som finns tillgängliga bör betraktas som äkta om det inte finns bevis på motsatsen, och utsagor av barn och deras föräldrar eller släkt måste beaktas. I oklara fall ska bedömningen göras till den bedömda individens fördel. Konventionsstaterna bör inte använda medicinska metoder som bygger på exempelvis ben- och tandundersökningar, som kan vara felaktiga, ha stora felmarginaler, och dessutom vara traumatiska och medföra onödiga rättsprocesser. Konventionsstaterna bör se till att deras avgöranden kan granskas eller överklagas till en lämplig oberoende instans.

B. Rätten till frihet (artikel 16 och 17 i FN:s konvention om skydd för migrantarbetares och deras familjers rättigheter; artikel 37 i FN:s konvention om barnets rättigheter)

5. Alla barn har alltid en grundläggande rätt till frihet och till att slippa förvar på grund av skäl som rör migrationsstatus.⁴ FN:s kommitté för barnets rättigheter har fastslagit att det är en kränkning av barnets rättigheter, och strider mot barnets bästa, att placera ett barn i förvar på grund av barnets eller dess föräldrars migrationsstatus.⁵ Mot denna bakgrund har båda kommittéerna upprepade gånger framhållit att barn aldrig bör placeras i förvar av skäl som rör deras egen eller deras föräldrars migrationsstatus, och att konventionsstaterna skyndsamt och fullständigt bör upphöra med eller helt avskaffa placering av barn i förvar på grund av migrationstatus. All placering av barn i förvar på grund av migrationsstatus bör vara förbjuden i lag, och förbudet bör vara helt genomfört i praktiken.

6. Med ”placering i förvar” menar kommittéerna alla förhållanden i vilka ett barn frihetsberövas av skäl som rör barnets egen eller föräldrarnas migrationsstatus, oavsett vilket namn som ges till eller skäl som anges för handlingen att frihetsberöva ett barn, och oavsett namnet på inrättningen eller platsen där barnet frihetsberövas.⁶ Med ”skäl som rör migrationsstatus” menar kommittéerna en persons migrations- eller uppehållsstatus, eller avsaknad av densamma, oavsett om den rör

⁴ FN:s konvention om barnets rättigheter, artikel 37; FN:s konvention för skydd av migrantarbetares och deras familjers rättigheter, artikel 16 och 17; FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, artikel 3 och 9; samt FN:s internationella konvention om medborgerliga och politiska rättigheter, artikel 9.

⁵ Se FN:s kommitté för barnets rättigheter, rapport från 2012 års allmänna diskussionsdag, punkt 78. Se även United Nations Basic Principles and Guidelines on Remedies and Procedures on the Right of Anyone Deprived of Their Liberty to Bring Proceedings Before a Court (A/HRC/30/37, bilaga), i synnerhet princip 21, punkt 46, och riktlinje 21.

⁶ Frihetsberövande definieras i artikel 4.2 i Fakultativt protokoll till konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning som ”varje form av kvarhållande, fängslande eller placering av en person i ett offentligt eller privat förvar, som denna person inte har tillåtelse att lämna frivilligt, genom beslut av en rättslig, administrativ eller annan myndighet”. I regel 11 i FN:s regler om skydd för ungdomar som frihetsberövats står det som följer: ”För de syften som avses i dessa regler bör följande definitioner gälla: ... b) Med frihetsberövande avses varje form av kvarhållande, fängslande eller placering av en person i ett offentligt eller privat förvar, som denna person inte har tillåtelse att lämna frivilligt, genom beslut av en rättslig, administrativ eller annan myndighet.”

irreguljär inresa eller vistelse eller inte, i överensstämmelse med kommittéernas tidigare vägledning.

7. Vidare har både FN:s kommitté för barnets rättigheter och FN:s kommitté för skydd av migrantarbetares och deras familjers rättigheter betonat att barn inte bör kriminaliseras eller utsättas för straffåtgärder, till exempel placering i förvar, på grund av sin egen eller föräldrarnas migrationsstatus.⁷ Att irreguljärt resa in i och uppehålla sig i ett land utgör i sig inte brott mot person, egendom eller nationell säkerhet.⁸ Kriminalisering av irreguljär inresa och vistelse ryms inte inom konventionsstaternas legitima intresse att kontrollera och reglera migration, och medför godtycklig placering i förvar.

8. FN:s kommitté för barnets rättigheter yttrade år 2005, avseende ensamkommande barn och barn som har skilts från föräldrarna, att barn inte bör frihetsberövas, och att placering i förvar inte kan motiveras enbart av att barnet är ensamkommande eller har skilts från sina föräldrar, eller på grund av barnets migrations- eller uppehållsstatus eller brist på sådan.⁹

9. Kommittéerna vill betona den inneboende skada som kommer av allt frihetsberövande, och den negativa påverkan som placering i förvar kan få på barns fysiska och psykiska hälsa och på deras utveckling, även om de placeras i försvar under kort tid eller tillsammans med sina familjer. Den särskilda rapportören om tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning har yttrat att "när det gäller myndighetsutövning inom migrationsområdet ... så är frihetsberövande av barn på grund av deras eller deras föräldrars migrationsstatus aldrig förenligt med barnets bästa, ryms inte inom kravet på nödvändighet, står inte i proportion till orsaken, och kan utgöra grym, omänsklig eller förnedrande behandling av barn som är migranter".¹⁰

10. I artikel 37 b) i FN:s konvention om barnets rättigheter fastslås den allmänna principen att ett barn endast får frihetsberövas som en sista utväg och för kortast lämpliga tid. Förseelser som består i att en person irreguljärt reser in i eller uppehåller sig i ett land kan dock under inga omständigheter ha påföljder som liknar påföljderna för brott.¹¹ Följaktligen gäller att möjligheten att som en sista utväg internera barn, som kan vara tillämplig i andra sammanhang, till exempel inom rättskipning för unga lagöverträdare, inte är tillämplig i immigrationsförfaranden, eftersom det skulle strida mot principen om barnets bästa och barnets rätt till utveckling.

11. I stället bör konventionsstaterna börja använda lösningar som tillgodoser barnets bästa, samt barnets rättigheter till frihet och familjeliv, genom att anta lagar, policyer och praxis som tillåter barn att bo med sina familjemedlemmar och/eller vårdnadshavare på platser ute i samhället, som inte är förvar, medan deras immigrationsstatus avgörs och barnets bästa bedöms,¹² samt innan de eventuellt ska återvända. Barn som är ensamkommande har rätt till särskilt skydd och bistånd från konventionsstaten i form av alternativ omvårdnad och boende i enlighet med FN:s riktlinjer för alternativ omvårdnad av barn.¹³ När ett barn anlant med familj är behovet att hålla samman familjen

⁷ Se FN:s kommitté för barnets rättigheter, rapport från 2012 års allmänna diskussionsdag, punkt 78.

⁸ Se FN:s kommitté för skydd av migrantarbetares och deras familjers rättigheter, allmän kommentar nr 2 (2013) om rättigheter för migrantarbetare i en irreguljär situation och deras familjer, punkt 24.

⁹ Se FN:s kommitté för barnets rättigheter, allmän kommentar nr 6 (2005) om behandlingen av ensamkommande barn och barn som har skilts från föräldrarna utanför ursprungslandet, punkt 61.

¹⁰ Se A/HRC/28/68, punkt 80.

¹¹ Se FN:s kommitté för skydd av migrantarbetares och deras familjers rättigheter, allmän kommentar nr 2, punkt 24. Se även FN:s kommitté för barnets rättigheter, rapport från 2012 års allmänna diskussionsdag, punkt 78. På samma tema, se rapporten från Arbetsgruppen mot godtyckliga frihetsberövanden (A/HRC/13/30), punkt 58, och rapporten från den särskilde rapportören för migranternas mänskliga rättigheter (A/HRC/20/24), punkt 31 och 38.

¹² Se FN:s kommitté för barnets rättigheter, rapport från 2012 års allmänna diskussionsdag, punkt 79.

¹³ Se FN:s kommitté för barnets rättigheter, allmän kommentar nr 6, punkt 39-40.

inte ett giltigt skäl att frihetsberöva barnet. När barnets bästa kräver att familjen hålls samman omfattas även barnets föräldrar av det tvingande kravet att inte frihetsberöva barnet, och myndigheterna måste välja lösningar för hela familjen som inte innefattar förvar.¹⁴

12. Följaktligen bör immigrantinternering av barn och familjer vara förbjuden i lag, och dess avskaffande bör säkerställas i policyer och praxis. Resurser som avsatts för internering bör i stället läggas på lösningar som inte innefattar förvar och som genomförs av behöriga barnskyddsaktörer som arbetar med barnet och, i förekommande fall, med barnets familj. De åtgärder som erbjuds barnet och familjen bör inte innebära någon form av frihetsberövande och bör utgå från vård och skydd, inte tvång.¹⁵ Åtgärderna bör vara fokuserade på att lösa ärendet på ett sätt som är förenligt med barnets bästa och bör erbjuda alla nödvändiga materiella, sociala och emotionella förutsättningar för att barnets rättigheter ska skyddas på ett heltäckande sätt, som ger utrymme för barns utveckling utifrån ett helhetsperspektiv. Såväl oberoende offentliga organ som organisationer inom civilsamhället bör ha möjlighet till regelbunden tillsyn av dessa inrättningar eller åtgärder. Barn och familjer bör ha tillgång till fungerande rättsmedel om någon form av immigrantinternering genomdrivs.

13. Enligt kommittéernas uppfattning bör barnskydds- och välfärdsaktörer ta det primära ansvaret för barn inom ramen för internationell migration. När ett barn som är migrant först upptäcks av migrationsmyndigheterna bör barnskydds- eller välfärdstjänstemän omedelbart informeras och ansvara för att undersöka om barnet har behov av skydd, logi eller annat. Ensamkommande barn och barn som skilts från föräldrarna bör omhändertaras i det nationella eller lokala systemet för alternativ omvårdnad, helst i omvårdnad av familjetyp med sin egen familj där detta är tillgängligt, eller annan omvårdnad ute i samhället när en familj inte är tillgänglig. Dessa beslut måste fattas inom barnanpassade och rättssäkra ramar, däribland barnets rätt att bli hörd, få tillgång till rättslig prövning och att inför en domare kunna överklaga varje beslut som skulle kunna innebära att hen frihetsberövas¹⁶, samt bör ta hänsyn till barnets sårbarhet och behov, inklusive på grund av barnets kön, funktionsnedsättning, ålder, mentala hälsa, graviditet eller andra omständigheter.

C. Rättssäkerhetsgarantier och tillgång till rättvisa (artikel 16, 17 och 18 i FN:s konvention för skydd av migranternas och deras familjers rättigheter; artikel 12 och 40 i FN:s konvention om barnets rättigheter)

14. Tillgången till rättvisa är i sig en grundläggande rättighet och en förutsättning för att kunna skydda och främja alla andra mänskliga rättigheter. Därför är det av allra största betydelse att varje barn inom ramen för internationell migration har makten att hävda sina rättigheter. Konventionsstaternas ansvar kräver strukturella och proaktiva insatser för att säkerställa rättvis, verkningsfull och snabb tillgång till rättvisa. I sin allmänna kommentar nr 5 (2003) om allmänna åtgärder för genomförandet av konventionen yttrade FN:s kommitté för barnets rättigheter att det krävs barnanpassade och effektiva förfaranden för att ett rättsmedel ska vara effektivt. Vidare anges att dessa förfaranden bör garantera att det vidtas vissa specifika åtgärder för att se till att

¹⁴ Se A/HRC/20/24, punkt 40; Rights and Guarantees of Children in the Context of Migration and/or in Need of International Protection, rådgivande yttrande OC-21/14 av den 19 augusti 2014, Interamerikanska domstolen för mänskliga rättigheter, punkt 159; samt A/HRC/28/68, punkt 80.

¹⁵ Se FN:s riktlinjer för alternativ omvårdnad av barn.

¹⁶ Se United Nations Basic Principles and Guidelines on Remedies and Procedures on the Right of Anyone Deprived of Their Liberty to Bring Proceedings Before a Court, i synnerhet riktlinje 18 (se A/HRC/30/37, punkt 100).

administrativa och rättsliga processer anpassas till barns behov och utveckling, samt att barnets bästa i första hand bedöms och beaktas i alla sådana processer.

15. Kommittéerna anser att konventionsstaterna bör se till att deras lagar, policyer, åtgärder och praxis garanterar att alla administrativa och rättsliga processer som rör migration och asyl och som berör barns och/eller deras familjers rättigheter är barnanpassade och rättssäkra. Alla barn, även barn som är i sällskap med sina föräldrar eller andra vårdnadshavare, bör betraktas som enskilda rättighetsinnehavare, deras barnspecifika behov bör beaktas jämlikt och individuellt, och deras åsikter bör på lämpligt vis höras och tillmätas betydelse. De bör ha tillgång till rättsmedel mot administrativa eller rättsliga beslut som berör deras egen eller deras föräldrars situation, för att garantera att alla beslut fattas med deras bästa i åtanke.¹⁷ Åtgärder bör vidtas för att undvika otillbörliga fördröjningar i migrations- och asylofföranden som kan ha negativ inverkan på barns rättigheter, inklusive familjeåterföreningsförfaranden. Om det inte strider mot barnets bästa bör snabba förfaranden uppmontras, under förutsättning att inga rättssäkerhetsgarantier därigenom inskränks.

16. Barn bör kunna få klagomål prövade av domstolar, förvaltningstribunaler eller andra organ på lägre nivå som är lätta för dem att få tillgång till, exempelvis vid barnskydds- och ungdomsinstitutioner, skolor och nationella människorättsinstitutioner, och bör kunna få råd och representation på ett barnanpassat sätt från utbildad personal med specialkunskap om barn och migrationsfrågor när deras rättigheter har kränkts. Konventionsstaterna bör se till att det finns standardiserade policyer som vägledning för myndigheter när det gäller att erbjuda gratis juridisk rådgivning och juridiskt ombud av god kvalitet till barn som är migranter, asylsökande och flyktbarn, inklusive lika tillgång för ensamkommande barn samt barn som skilts från föräldrarna och som är i de lokala myndigheternas vård, liksom även papperslösa barn,¹⁸

17. Mer specifikt, och särskilt när det gäller bedömningar av barnets bästa och inom förfaranden för fastställande av barnets bästa, bör barn garanteras rätten:

- a) Att ha tillträde till territoriet, oavsett vilken dokumentation de har eller saknar, och att hänvisas till de myndigheter som ansvarar för att bedöma deras behov när det gäller skyddet av deras rättigheter, så att de skyddas av rättsliga förfaranden.
- b) Att underrättas om att det föreligger ett förfarande och om det beslut som utfärdas inom ramen för migrations- och asylofförandet, dess innebörd och möjligheterna att överklaga det.
- c) Att migrationsförfarandet leds av en specialiserad tjänsteman eller domare, och att alla personliga intervjuer görs av personal som är utbildad i att kommunicera med barn.
- d) Att bli hörd och delta i alla stadier i förfarandet, och att rätt till kostnadsfri översättare och/eller tolk.

¹⁷ Se FN:s kommitté för barnets rättigheter, rapport från 2012 års allmänna diskussionsdag, punkt 75.

¹⁸ FN:s råd för mänskliga rättigheter, resolution 25/6. Se även rådgivande yttrande OC-21/14 av den 19 augusti 2014, Interamerikanska domstolen för mänskliga rättigheter, punkt 108-143.

- e) Att ha verklig tillgång till kommunikation med konsulära tjänstemän och konsulärt bistånd, samt att få barnanpassat och rättighetsbaserat konsulärt skydd.
- f) Att biträdas av en advokat som har utbildning i och/eller erfarenhet av att företräda barn i alla stadier i förfarandet och att kommunicera fritt med ombudet, samt ha tillgång till gratis rättshjälp.
- g) Att ansökan och förfaranden där barn är inblandade ska prioriteras, samtidigt som det ges gott om tid för att förbereda sig för förfaranden och att alla rättssäkerhetsgarantier bibehålls.
- h) Att överklaga beslutet till högre domstolsinstans eller oberoende myndighet, med uppskjutande verkan.
- i) Att, när det gäller ensamkommande barn och barn som skilts från föräldrarna, så skyndsamt som möjligt tilldelas en tillförordnad vårdnadshavare, som är en viktig rättssäkerhetsgaranti för att säkerställa respekt för barnets bästa.¹⁹
- j) Att, tillsammans med sin rättsliga företrädare och juridiska rådgivare, under hela förfarandets gång vara fullständigt informerad, inklusive att få information om sina rättigheter och all relevant information som kan påverka dem.

18. Kommittéerna är medvetna om att en osäker och utsatt migrationsstatus inverkar negativt på barns välmående. Kommittéerna rekommenderar därför att konventionsstaterna ser till att det finns tydliga och tillgängliga förfaranden för avgörande av status för barn så att de kan skaffa sig reguljär status på olika grunder (till exempel på grund av hur länge de har bott i landet).

19. Kommittéerna anser att en helhetstolkning av FN:s konvention om barnets rättigheter jämte artikel 7a, 23 och 65.2 i FN:s konvention för skydd av migrantarbetares och deras familjers rättigheter bör medföra att man ska ta fram och genomföra verksamma policyer för konsulärt skydd, där det ingår specifika åtgärder för att skydda barns rättigheter, till exempel att tillhandahålla kontinuerlig utbildning för konsulär personal om de två konventionerna och om andra instrument för de mänskliga rättigheterna, samt att förespråka riktlinjer för konsulära skyddstjänster.

D. Rätten till ett namn, en identitet och ett medborgarskap (artikel 29 i FN:s konvention om skydd för migrantarbetares och deras familjers rättigheter; artikel 7 och 8 i FN:s konvention om barnets rättigheter)

1. Födelseregistrering

20. Avsaknad av födelseregistrering kan på många sätt negativt påverka barns åtnjutande av sina rättigheter, till exempel genom barnäktenskap, människohandel, tvångsvärkning och barnarbete. Födelseregistreringar kan även hjälpa till att få personer som begått övergrepp mot barn dömda. Oregistrerade barn löper särskilt stor risk att bli statslösa när de föds av föräldrar i irreguljär

¹⁹ ¹⁹ Se FN:s kommitté för barnets rättigheter, allmän kommentar nr 6, punkt 20-21 och 33-38.

migrationsituation, på grund av hinder både för att få medborgarskap i föräldrarnas ursprungsland och att få tillgång till födelseregistrering och medborgarskap där barnet är fött.²⁰

21. Kommittéerna uppmanar konventionsstaterna att vidta alla nödvändiga åtgärder för att se till att barn omedelbart registreras vid födseln och att födelsebevis utfärdas, oavsett barnens eller föräldrarnas migrationsstatus. Juridiska och praktiska hinder för födelseregistrering bör tas bort, däribland att förbjuda att sjukvårdsinrättningar och tjänstemän med ansvar för registrering lämnar uppgifter till migrationsmyndigheter, och genom att inte kräva att föräldrar ska uppvisa dokumentation om sin migrationsstatus. Det bör även vidtas åtgärder för att underlätta sen födelseregistrering och för att undvika penningviten för sen registrering. Barn som inte registrerats bör tillförsäkras tillgång till hälso- och sjukvård, skydd, utbildning och andra samhällstjänster på lika villkor.

22. Om ett barns identitetshandlingar har skaffats åt barnet på irreguljärt vis, och barnet begär återställande av sina identitetshandlingar, så uppmanar kommittéerna konventionsstaterna att vidta flexibla åtgärder utifrån barnets bästa, specifikt genom att utfärda korrigerade dokument och låta bli att åtala när förfalskning har skett.

2. Rätt till ett medborgarskap och skydd mot statslöshet

23. I artikel 7 i FN:s konvention om barnets rättigheter betonas förhindrandet av statslöshet genom att det specifikt anges att konventionsstaterna ska säkerställa genomförandet av barnets rätt att registreras, till ett namn, att förvärva ett medborgarskap och att få veta vilka hans föräldrar är och få deras omvårdnad. Samma rätt föreskrivs för alla barn i artikel 29 i FN:s konvention för skydd av migrantarbetares och deras familjers rättigheter.

24. Konventionsstaterna är visserligen inte skyldiga att låta varje barn som föds på deras territorium förvärva medborgarskap i dem, men de ska vidta varje lämplig åtgärd, såväl inom landet som i samarbete med andra stater, för att se till att varje barn har ett medborgarskap när hen föds. En avgörande åtgärd är att ett barn som föds inom statens territorium tilldelas medborgarskap vid födseln eller så snart som möjligt därefter, om barnet annars skulle bli statslös.

25. Lagar om medborgarskap som gör åtskillnad på förbjudna grunder när det gäller överföring eller förvärv av medborgarskap, till exempel med avseende på barnets och/eller föräldrarnas ras, etniska tillhörighet, religion, kön, funktionsnedsättning eller migrationsstatus, bör upphävas. Vidare bör alla lagar om medborgarskap tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt, däribland utifrån uppehållsstatus när det gäller krav på bosättingens varaktighet, så att varje barns rätt till ett medborgarskap respekteras, skyddas och uppfylls.

26. Staterna bör stärka sina åtgärder för att bevilja medborgarskap åt barn som är födda inom deras territorium i situationer där barnen annars skulle bli statslösa. Om lagen i det land där en mor är medborgare inte erkänner en kvinnas rätt till att hennes barn och/eller hennes make/maka ska få samma medborgarskap som hon, så kan barnen riskera statslöshet. Om lagar om medborgarskap, på motsvarande sätt inte garanterar kvinnor den autonoma rätten att förvärva, byta eller behålla sitt medborgarskap när de gifter sig, så kan flickor i en internationell migrationsituation som har gift sig före 18 års ålder riskera att bli statslösa, eller att tvingas kvar i våldsamma äktenskap av fruktan för att bli statslösa. Staterna bör omgående vidta åtgärder för att reformera lagar om

²⁰ Enligt artikel 1 i FN:s konvention angående statslösa personers rättsliga ställning är en statslös person "den som ej av någon stat med tillämpning av dess lagstiftning anses såsom dess medborgare".

medborgarskap som diskriminerar kvinnor genom att ge män och kvinnor lika rättigheter att deras barn och makar får samma medborgarskap som de, och att förvärva, byta eller behålla sitt medborgarskap.

E. Familjeliv (artikel 14, 17 och 44 i FN:s konvention för skydd av migrantarbetares och deras familjers rättigheter; artikel 9, 10, 11, 16, 18, 19, 20 och 27.4 i FN:s konvention om barnets rättigheter)

27. Rätten till skydd av familjelivet erkänns i internationella och regionala instrument för de mänskliga rättigheterna, inklusive FN:s konvention om barnets rättigheter och FN:s konvention för skydd av migrantarbetares och deras familjers rättigheter. Därför bör denna rättighet respekteras, skyddas och tillgodoses fullt ut för varje barn utan någon form av åtskillnad, oavsett uppehålls- eller medborgarstatus. Konventionsstaterna bör uppfylla sina internationella juridiska skyldigheter när det gäller att hålla samman familjer, även syskon, och undvika att familjer splittras, vilket bör vara primärt fokus enligt FN:s riktlinjer för alternativ omvårdnad av barn. Skyddet av rätten till en familjemiljö kräver ofta inte bara att staterna låter bli att vidta åtgärder som skulle kunna medföra att familjer splittras, eller annat godtyckligt ingripande i rätten till familjelivet, utan också att de aktivt vidtar åtgärder för att hålla samman familjen, däribland genom att återföreina familjemedlemmar som skilts åt. I sin allmänna kommentar nr 14 (2013) om barnets rätt att i första hand få beaktat vad som bedöms vara barnets bästa anger FN:s kommitté för barnets rättigheter att begreppet "förälder" måste tolkas i bred bemärkelse och omfattar biologiska föräldrar, adoptiv- eller fosterföräldrar, eller, där det är tillämpligt, medlemmar av släkten eller lokalsamhället i enlighet med lokala sedvänjor.

1. Att inte splittra familjer

28. Migranternas rätt till en sammanhållen familj kan ge emot konventionsstaters legitima intressen när det gäller att besluta om icke-medborgares inresa eller vistelse på deras territorium. Barn inom ramen för internationell migration och deras familjer bör dock inte utsättas för godtyckligt eller olagligt ingripande i sitt privatliv och familjeliv.²¹ Att splittra en familj genom att deportera eller avlägsna en familjemedlem från en konventionsstats territorium, eller på annat sätt vägra tillåta en familjemedlem att resa in eller stanna kvar på territoriet, kan utgöra godtyckligt eller olagligt ingrepp i familjelivet.²²

29. Kommittéerna anser att det är oproportionerligt att splittra familjen genom att utvisa den ena eller båda föräldrarna på grund av en överträdelse av migrationslagarna med avseende på inresa eller uppehåll, eftersom den uppoffring som inskränkningen av familjelivet och inverkan på barnets liv och utveckling innebär inte uppvägs av fördelarna med att tvinga föräldern att lämna territoriet på grund av en migrationsrelaterad överträdelse.²³ Barn som är migranter och deras familjer bör även skyddas i de fall där utvisningar skulle utgöra godtyckligt ingrepp i barnets rätt till familje- och privatliv.²⁴ Kommittéerna rekommenderar att konventionsstaterna tillhandahåller vägar att få reguljär status för migranter vilkas situation är irreguljär och som bor med sina barn, i synnerhet när

²¹ Se FN:s kommitté för mänskliga rättigheter, General comment No. 15 (1986) on the position of aliens under the Covenant, punkt 7.

²² FN:s kommitté för mänskliga rättigheter, meddelande nr 2009/2010, Ilyasov mot Kazakstan, rapport av den 23 juli 2014; nr 2243/2013, Hussein mot Danmark, rapport av den 24 oktober 2014; nr 1875/2009, M.G.C. mot Australien, rapport av den 26 mars 2015; nr 1937/2010, Leghaei m.fl. mot Australien, rapport av den 26 mars 2015; samt nr 2081/2011, D.T. mot Kanada, rapport av den 15 juli 2006.

²³ Se rådgivande yttrande OC-21/14 av den 19 augusti 2014, Interamerikanska domstolen för mänskliga rättigheter, punkt 280.

²⁴ Se FN:s kommitté för skydd av migrantarbetares och deras familjers rättigheter, allmän kommentar nr 2 (2013), punkt 50.

ett barn har fötts i destinationslandet eller bott där under lång tid, eller när det skulle strida mot barnets bästa att återvända till föräldrarnas ursprungsland. I de fall där utvisningen av föräldrar sker på grund av att de begått brott bör deras barns rättigheter, inklusive rätten att i första hand få beaktat vad som bedöms vara barnets bästa och rätten att bli hörd och få sina åsikter tagna på allvar, tryggas, och proportionalitetsprincipen samt andra principer och normer inom mänskliga rättigheter bör även beaktas.

30. Kommittéerna är bekymrade över fall där barn skiljs från sina föräldrar och omhändertas i alternativt omvårdnad av barnskyddssystem när det inte finns oro för övergrepp eller vanvård från föräldrarnas sida. Ekonomisk och materiell fattigdom, eller omständigheter som direkt och enbart kan tillskrivas sådan fattigdom, bör aldrig vara det enda skälet för att ta ett barn ur föräldrarnas vård, för att ta emot ett barn i alternativt omvårdnad, eller för att förhindra att ett barn återintegreras socialt. Konventionsstaterna bör i detta avseende tillhandahålla lämpligt stöd till föräldrar och vårdnadshavare då de fullgör sitt ansvar för barnets uppfostran, däribland genom att tillhandahålla sociala förmåner och barnbidrag och andra stödjande samhällstjänster oavsett föräldrarnas eller barnets migrationsstatus.

31. Kommittéerna anser även att det i ett heltäckande synsätt på barnets rätt till en familjemiljö inom ramen för migration, med utgångspunkt i artikel 18 i FN:s konvention om barnets rättigheter, bör övervägas åtgärder som syftar till att ge föräldrar möjlighet att fullfölja sina skyldigheter när det gäller barnets utveckling. Med tanke på att barns och/eller föräldrars irreguljära migrationsstatus kan försvåra uppnåendet av sådana mål bör konventionsstaterna tillgängliggöra reguljära och icke-diskriminerande migrationskanaler, samt tillhandahålla permanenta och tillgängliga mekanismer genom vilka barn och deras familjer kan få tillgång till långsiktig reguljär migrationsstatus eller uppehållstillstånd på sådana grunder som familjens sammanhållning, arbetsförhållanden, social integration med mera.²⁵

2. Familjeåterförening

32. I artikel 10 i FN:s konvention om barnets rättigheter anges att konventionsstaterna ska se till att ansökningar från ett barn eller dess föräldrar om att resa in i eller lämna en konventionsstat för familjeåterförening behandlas på ett positivt, humant och snabbt sätt, inklusive att barns återförening med sina föräldrar underlättas. När barnets relation med föräldrar och/eller syskon avbryts på grund av migration (både när föräldrarna migrerar utan barnet, och när barnet migrerar utan sina föräldrar och/eller syskon) bör sammanhållandet av familjen beaktas när barnets bästa bedöms i beslut om familjeåterförening.²⁶

33. När det gäller papperslösa barn inom ramen för internationell migration ska konventionsstaterna ta fram och genomföra riktlinjer, och därvid särskilt noggrant se till att tidsgränser, befogenheter och/eller brist på transparens i administrativa förfaranden inte står i vägen för barnets rätt att återförenas med sin familj.

34. När det gäller ensamkommande barn eller barn som skilts från sina föräldrar, även barn som skilts från sina föräldrar genom tillämpning av immigrationslagar, till exempel genom att föräldrarna placerats i förvar, ska arbetet med att hitta hållbara, rättighetsbaserade lösningar för dem, inklusive eventuell familjeåterförening, inledas och genomföras utan dröjsmål. Om barnet har familj i

²⁵ Se FN:s kommitté för barnets rättigheter, rapport från 2012 års allmänna diskussionsdag, punkt 91. Se även artikel 69 i FN:s konvention för skydd av migrantarbetare och deras familjers rättigheter.

²⁶ Se FN:s kommitté för barnets rättigheter, allmän kommentar nr 14 (2013) om barnets rätt att i första hand få beaktat vad som bedöms vara barnets bästa, punkt 66.

destinationslandet, ursprungslandet eller ett tredje land bör barnskyddsmyndigheter och sociala myndigheter i transitländer eller destinationsland så fort som möjligt kontakta dessa familjemedlemmar. Beslutet om huruvida ett barn ska återförenas med sin familj i ursprungslandet, ett transitland eller destinationslandet bör utgå från en robust bedömning, där vad som bedöms vara barnets bästa i första hand beaktas och familjeåterförening tas i beaktande, och där det ingår en hållbar plan för återintegrering, som garanterar barnets deltagande i processen.

35. Familjeåterförening i ursprungslandet bör inte eftersträvas om det finns en "skälig risk" för att ett sådant återvändande kan medföra att barnets grundläggande mänskliga rättigheter kränks. När familjeåterförening i ursprungslandet inte är förenlig med barnets bästa, eller inte är möjlig på grund av juridiska eller andra hinder för återvändande, träder skyldigheterna enligt artikel 9 och 10 i FN:s konvention om barnets rättigheter in och bör vägleda konventionsstatens beslut om återförening där. Åtgärder bör vidtas för att föräldrar ska kunna återförenas med sina barn och/eller erhålla reguljär status med utgångspunkt i barnens bästa. Länder bör underlätta familjeåterföreningsförfaranden så att de fullföljs skyndsamt, i enlighet med barnets bästa. Kommittéerna rekommenderar att konventionsstaterna tillämpar förfaranden för fastställande av barnets bästa när familjeåterförening ska fullföljas.

36. Om ett destinationsland avslår ett barns begäran om att återförenas med sin familj och/eller en familjs begäran att återförenas med sitt barn ska det på ett barnanpassat och åldersanpassat sätt ge barnet detaljerad information om skälen till avslaget och om barnets rätt att överklaga.

37. Barn som blir kvar i sina ursprungsländer kan i slutändan migrera på ett irreguljärt och osäkert sätt i ett försök att återförenas med sina föräldrar och/eller äldre syskon i destinationsländer. Konventionsstaterna bör ta fram effektiva och tillgängliga förfaranden för familjeåterförening som gör att barn tillåts att migrera reguljärt, även barn som stannat kvar i ursprungsländer och som kan komma att migrera irreguljärt. Staterna uppmanas att ta fram policyer som gör att migranter på reguljärt vis kan åtföljas av sina familjer så att man undviker att de skiljs åt. Förfarandena bör syfta till att underlätta familjelivet och att eventuella restriktioner är legitima, nödvändiga och proportionerliga. Detta ansvar riktar sig främst till mottagar- och transitländer, men konventionsstater som är ursprungsländer bör också vidta åtgärder för att underlätta familjeåterförening.

38. Kommittéerna är medvetna om att otillräckliga ekonomiska resurser ofta förhindrar utövandet av rätten till familjeåterförening, och att brist på bevis för att familjen har tillräcklig inkomst kan utgöra ett hinder för återföreningsförfaranden. Konventionsstaterna uppmanas att tillhandahålla tillräckligt ekonomiskt stöd och andra sociala tjänster åt dessa barn och deras förälder/föräldrar, syskon, och, där tillämpligt, andra släktingar.

F. Skydd mot alla former av våld och övergrepp, inklusive exploatering, barnarbete och bortförande, samt handel med barn (artikel 11 och 27 i FN:s konvention för skydd av migrantarbetares och deras familjers rättigheter; artikel 19, 26, 32, 34, 35 och 36 i FN:s konvention om barnets rättigheter)

39. Barn inom ramen för internationell migration, i synnerhet barn som är papperslösa, statslösa eller ensamkommande eller har skilts från sina familjer, är under hela migrationsprocessens gång särskilt utsatta för olika former av våld, såsom vanvård, övergrepp, kidnappning, bortförande och utpressning, människohandel, sexuella exploatering, ekonomiskt exploatering, barnarbete, tiggeri eller inblandning i kriminell och olaglig verksamhet, i ursprungs-, transit-, destinations- och

återvändandeländer. Sådana barn löper risk att utsättas för våld av statliga eller icke-statliga aktörer, eller att bevittna våld mot sina föräldrar eller andra, i synnerhet när de reser eller bor irreguljärt. Kommittéerna vill uppmärksamma konventionsstaterna på artikel 6 i den i Haag den 19 oktober 1996 dagtecknade konventionen om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldrans ansvar och åtgärder till skydd för barn. Enligt denna har juridiska och administrativa myndigheter i konventionsstaten behörighet att vidta åtgärder som syftar till skydd för barnets person eller egendom vad gäller flyktingbarn och barn som på grund av oroligheter i sitt land har fördrivits från detta och därför befinner sig i landet.

40. Kommittéerna är även medvetna om att restriktiv migrations- eller asylpolitik, inklusive kriminalisering av irreguljär migration, avsaknad av tillräckliga säkra, ordnade, tillgängliga och ekonomiskt överkomliga reguljära migrationskanaler eller brist på tillräckliga barnskyddssystem, gör att barn som är migranter eller asylsökande, inklusive ensamkommande barn och barn som skilts från sina föräldrar, löper särskilt stor risk att utsättas för våld och övergrepp under sin migrationsresa och i destinationsländerna.

41. Det är nödvändigt att konventionsstaterna vidtar alla åtgärder som krävs för att förebygga och förhindra att barn olagligen förflyttas och inte återbördas, liksom även de värsta formerna av barnarbete, inklusive alla former av slaveri, kommersiell sexuellexploatering, och användning av barn för olaglig verksamhet, inklusive tiggeri, och farligt arbete, samt att skydda dem från våld och ekonomisk exploatering. Kommittéerna är medvetna om att barn utsätts för av könsspecifika risker och sårbarhet som bör identifieras och hanteras specifikt. I många sammanhang kan flickor löpa ännu större risk för människohandel, i synnerhet för sexuellexploatering. Ytterligare åtgärder bör vidtas för att hantera den särskilda risk som flickor och pojkar, inklusive de som kan ha en funktionsnedsättning, liksom barn som är homosexuella, bisexuella, transpersoner eller intersexpersoner, löper för att råka ut för människohandel med sexuellexploatering och sexuella övergrepp som syfte.

42. Papperslösa barn som är migranter, och föräldrar som är beroende av uppehålls- och arbetstillstånd och lätt kan göras papperslösa av sin sponsor/arbetsgivare, riskerar att anmälas till migrationsmyndigheterna av utförare av samhällstjänster eller andra tjänstemän, eller av privatpersoner. Detta begränsar deras åtnjutande av sina mänskliga rättigheter, inklusive rätten till skydd och tillgång till rättvisa, och gör dem mer utsatta för våld och arbetsexploatering och andra typer av exploatering och övergrepp,²⁷ och kan vara en följd av policyer som prioriterar att avslöja migranter med irreguljär status i stället för att skydda dem från våld, övergrepp och exploatering, vilket gör att barn löper större risk att utsättas för våld eller bevittna våld mot en familjemedlem. Bland andra åtgärder bör vattentäta skott mellan barnskyddsmyndigheter och migrationsmyndigheter garanteras.

43. När det gäller barn som är migranter och där det finns indikationer på att de utsätts för människohandel eller andra former av sexuellexploatering, eller kan löpa risk för att utsättas för sådant eller för barnåktenskap, bör konventionsstaterna anta följande åtgärder:

- Inrätta mekanismer för tidig identifiering för att upptäcka offer för människohandel och övergrepp, samt även hänskjutandemekanismer, och genomföra obligatorisk utbildning i detta för socialarbetare, gränspolis, advokater, vårdpersonal och all annan personal som kommer i kontakt med barn.

²⁷ Se FN:s kommitté för skydd av migrantarbetare och deras familjers rättigheter, allmän kommentar nr 2, punkt 2.

- Där olika slags migrationsstatus är möjlig bör den status som ger mest skydd (det vill säga asyl eller uppehållstillstånd av humanitära skäl) tillämpas, och frågan om huruvida sådan status ska ges bör avgöras från fall till fall, i enlighet med vad som är förenligt med barnets bästa.
- Säkerställa att beviljande av uppehållsstatus eller stöd till barn som är migranter och som utsatts för människohandel eller andra former av sexuell exploatering inte sker på villkor av att ett brottmålsförfarande inleds, eller av att barnen samarbetar med rättsvårdande myndigheter.

44. Vidare bör konventionsstaterna vidta följande åtgärder för att se till att barn som är migranter får ett fullständigt och effektivt skydd mot alla former av våld och övergrepp:

- Vidta effektiva åtgärder för att se till att de skyddas från alla former av slaveri och kommersiell sexuell exploatering och från att användas för olaglig verksamhet, samt från allt arbete som är skadligt för deras hälsa, säkerhet eller moral, bland annat genom att ansluta sig till Internationella arbetsorganisationens (ILO) relevanta konventioner.
- Vidta effektiva åtgärder för att skydda dem från alla former av våld och övergrepp, oavsett deras migrationsstatus.
- Erkänna och hantera de könsspecifika situationer av utsatthet som drabbar flickor och pojkar och barn med funktionsnedsättningar som potentiella offer för människohandel för sexuell exploatering, exploatering för arbete och alla andra former av exploatering.
- Se till att det finns heltäckande skydd, stödjande samhällstjänster och tillgång till fungerande mekanismer för upprättelse, inklusive psykosocialt stöd, och information om dessa mekanismer, för barn som är migranter och deras familjer när de anmäler fall av våld, övergrepp eller exploatering till polis eller andra relevanta myndigheter, oavsett deras migrationsstatus. Barn och föräldrar måste tryggt kunna anmäla brott eller anmäla sig som vittnen till polis eller andra myndigheter utan att riskera att följden blir att migrationsbeslut genomdrivs.
- Erkänna den viktiga roll som lokala samhällstjänster och organisationer i civilsamhället kan ha när det gäller skydd av barn som är migranter.
- Ta fram heltäckande policyer som syftar till att avhjälpa grundorsakerna till alla former av våld, exploatering och övergrepp mot barn som är migranter, inklusive tillräckliga resurser för att genomföra dem på rätt sätt.

G. Rätt till skydd mot ekonomisk exploatering, inklusive barnarbete och farligt arbete, anställningsvillkor och social trygghet (artikel 25, 27, 52, 53, 54 och 55 i FN:s konvention för skydd av migrantarbetares och deras familjers rättigheter; artikel 26 och 32 i FN:s konvention om barnets rättigheter)

45. Med full respekt för internationella normer om minimiåldern för tillträde till arbete, och om förbud och avskaffande av de värsta formerna av barnarbete, bör det sägas att inte allt arbete som utförs av barn som är migranter och innehar laglig minimiålder för att arbeta är exploaterande eller sker under farliga omständigheter. Kommittéerna vill påminna konventionsstaterna om att barn

som är migranter och innehar minimiålder för arbete oavsett sin status bör behandlas jämlikt med barn som är medborgare i landet när det gäller avlöning, andra arbetsförhållanden samt anställningsvillkor.

46. Konventionsstaterna bör vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder och administrativa åtgärder, inklusive med en könsdimension, för att reglera och skydda anställningen av barn som är migranter med avseende på minimiålder för arbete och farligt arbete. Med tanke på den specifika risk som barn som är migranter utsätts för ska konventionsstaterna även se till att alla nödvändiga åtgärder, såväl i lag som i praxis, däribland utfärdande av lämpliga straff, vidtas av behörig myndighet för att garantera att bestämmelserna i FN:s konvention för barnets rättigheter och relevanta internationella normer genomdrivs i praktiken, och att barn som är migranter:

- Åtnjuter rättvisa anställningsvillkor och anständiga arbetsvillkor, i enlighet med internationellt vedertagna normer.
- Åtnjuter specifika skyddsåtgärder som reglerar arbetstider och arbetsvillkor för barn.
- Genomgår regelbundna läkarundersökningar där deras arbetsförmåga bedöms.
- Har tillgång till rättslig prövning om deras rättigheter kränks av offentliga eller privata aktörer, inklusive genom att se till att det finns effektiva klagomekanismer och att det är vattentäta skott mellan arbetsrätts- och migrationsmyndigheter.

47. Med avseende på social trygghet ska barn som är migranter och deras familjer ha rätt till samma behandling som medborgare i landet, förutsatt att de uppfyller kraven enligt tillämplig lag i konventionsstaten och tillämpliga bilaterala och multilaterala fördrag. Kommittéerna anser att konventionsstaterna vid behov bör tillhandahålla akut socialt bistånd till barn som är migranter och deras familjer oavsett deras migrationsstatus, utan åtskillnad.

48. När det gäller migrantfamiljer, inklusive familjer med barn som fötts av föräldrar som är migranter, vill kommittéerna betona det ömsesidiga beroende mellan å ena sidan föräldrarnas ansvar för barnets uppfostran och utveckling enligt artikel 5 och 18 i FN:s konvention om barnets rättigheter, och å andra sidan arbetsrättsliga rättigheter för migrantarbetare enligt relevanta bestämmelser i FN:s konvention för skydd av migrantarbetares och deras familjers rättigheter. Konventionsstaterna bör därför i största möjliga mån vidta åtgärder för att se till att migrerande föräldrars rättigheter när det gäller arbete, även för de som är i en irreguljär situation, respekteras till fullo.

H. Rätt till skälig levnadsstandard (artikel 45 i FN:s konvention för skydd av migrantarbetares och deras familjers rättigheter; artikel 27 i FN:s konvention om barnets rättigheter)

49. Konventionsstaterna bör se till att barn inom ramen för internationell migration har den levnadsstandard som krävs för deras fysiska, psykiska, andliga och moraliska utveckling. Som anges i artikel 27.3 i FN:s konvention om barnets rättigheter ska konventionsstaterna, i enlighet med nationella förhållanden och inom ramen för sina resurser, vidta lämpliga åtgärder för att bistå föräldrar och andra som är ansvariga för barnet att genomföra denna rätt och ska vid behov tillhandahålla materiellt bistånd och utarbeta stödprogram, särskilt i fråga om mat, kläder och bostäder.

50. Konventionsstaterna bör ta fram detaljerade riktlinjer gällande krav på mottagningsinrättningar, så att det säkerställs att barn och deras familjer får tillräckligt med utrymme och privatliv. Staterna bör vidta åtgärder för att se till att levnadsstandarden är tillräckligt hög på temporära vistelseplatser, till exempel mottagningsinrättningar samt formella och informella läger, så att det säkerställs att de är tillgängliga för barn och deras föräldrar, inklusive personer med funktionsnedsättningar, gravida kvinnor och ammande mödrar. Konventionsstaterna bör garantera att boenden inte i onödan inskränker barns rörelsefrihet i vardagen, inklusive de facto inskränkning av rörelsefriheten.

51. Konventionsstaterna bör inte ingripa i barns rätt till bostad genom att vidta åtgärder som hindrar migranter från att hyra fastigheter. Åtgärder bör vidtas för att se till att barn som är migranter, oavsett sin status, kan ha tillgång till härbärgen för bostadslösa.

52. Konventionsstaterna bör ta fram förfaranden och normer för att säkra att det är vattentäta skott mellan å ena sidan offentliga eller privata utförare av samhällstjänster, däribland offentliga eller privata tillhandahållare av bostäder, och å andra sidan migrationsmyndigheter. På motsvarande sätt bör konventionsstaterna se till att barn som är irreguljära migranter inte kriminaliseras för att de utövar sin rätt till bostad, och att privata aktörer, till exempel hyresvärdar och organisationer i civilsamhället, som underlättar deras utövande av sina rättigheter, inte heller kriminaliseras.

53. I FN:s konvention om barnets rättigheter stipuleras att konventionsstaterna ska respektera och tillförsäkra varje barn inom deras jurisdiktion de rättigheter som anges i konventionen utan åtskillnad av något slag. Detta omfattar även diskriminering av barn på grund av deras eller deras föräldrars migrationsstatus. Kommittéerna uppmanar därför konventionsstaterna att erbjuda rättvis tillgång till ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Konventionsstaterna uppmanas att skyndsamt reformera lagstiftning, policyer och praxis som diskriminerar barn som är migranter och deras familjer, inklusive de som befinner sig i en irreguljär situation, eller som gör det svårare för dem att få tillgång till samhällstjänster och förmåner, till exempel socialt bistånd.²⁸

I. Rätten till hälsa (artikel 28 och 45 i FN:s konvention för skydd av migrantarbetares och deras familjers rättigheter; artikel 23, 24 och 39 i FN:s konvention om barnets rättigheter)

54. Kommittéerna är erkänner att ett barns fysiska och psykiska hälsa kan påverkas av en rad olika faktorer, däribland strukturella förutsättningar såsom fattigdom, arbetslöshet, migration och folkfördrivning, våld, diskriminering och marginalisering. Kommittéerna är medvetna om att barn som är migranter eller flyktingar kan uppleva svår känslomässigt lidande och kan ha särskilda och ofta akuta behov när det gäller psykisk hälsa. Barn bör därför ha tillgång till specifik vård och psykologiskt stöd, med utgångspunkt i insikten om att barn upplever stress på andra sätt än vuxna.

55. Varje barn som är migrant bör ha tillgång till likvärdig hälso- och sjukvård som medborgare i landet, oavsett sin migrationsstatus. Här ingår all hälso- och sjukvård, såväl förebyggande som behandlande, liksom även psykisk, fysisk eller psykosocial vård, som tillhandahålls i lokalsamhället eller vid hälso- och sjukvårdsinrättningar. Staterna är skyldiga att se till att barns hälsa inte äventyras till följd av diskriminering, som är en viktig bidragande faktor till sårbarhet. Betydelsen av flera olika former av diskriminering bör också tas i beaktande.²⁹ Staterna bör uppmärksamma

²⁸ Se FN:s kommitté för barnets rättigheter, rapport från 2012 års allmänna diskussionsdag, punkt 86.

²⁹ Se allmän kommentar nr 15 (2013) om barnets rätt till bästa uppnåeliga hälsa, punkt 5 och 8.

och åtgärda de könsspecifika effekterna av sämre tillgång till samhällstjänster.³⁰ Barn som är migranter bör dessutom få full tillgång till åldersanpassade upplysningar och tjänster avseende sexuell och reproduktiv hälsa.

56. Konventionsstaterna uppmuntras att lägga tonvikten på en helhetssyn på rätten till hälsa. Deras nationella planer, policyer och strategier bör behandla de hälsorelaterade behoven hos barn som är migranter, och de utsatta situationer som de kan hamna i. Barn som är migranter bör ha tillgång till hälso- och sjukvård utan att behöva visa upp ett uppehållstillstånd eller en asylregistrering. Administrativa och ekonomiska hinder för tillgång till samhällstjänster bör tas bort, inklusive genom att alternativa sätt att styrka identitet och vistelseort godtas, till exempel vittnesmål.³¹

Kommittéerna uppmanar även konventionsstaterna att förbjuda att hälso- och sjukvårdsinrättningar lämnar uppgifter till migrationsmyndigheter, samt att förbjuda verkställande av migrationsbeslut på eller nära hälso- och sjukvårdsinrättningars område, eftersom detta i praktiken begränsar eller omintetgör rätten till hälsa för barn som är migranter och barn som fötts av föräldrar som är migranter i en irreguljär situation.³² Det bör säkerställas att det i praktiken är vattentäta skott mellan dessa myndigheter, så att rätten till hälsa garanteras.

57. Diskriminering kan ofta förvärra otillräckligt ekonomiskt och juridiskt skydd, och kan tvinga barn som är migranter att undvika att uppsöka vård tills de är allvarligt sjuka. Uppmärksamhet bör riktas mot att lösa problemen kring komplicerad vård som kräver snabba och omfattande insatser, och där diskriminerande förhållningssätt kan ha allvarliga följder för hälsan hos barn som är migranter, och innebära att deras behandling och tillfrisknande försenas i stor utsträckning. Vårdpersonals första prioritet ska vara deras patienter, och att försvara barns hälsa som en mänsklig rättighet.

58. Begränsningar i vuxna migranternas rätt till hälsa på grund av deras medborgarskap eller migrationsstatus kan också påverka deras barns rätt till hälsa, liv och utveckling. Därför bör det i ett heltäckande synsätt på barns rättigheter ingå åtgärder för att trygga alla migranternas och deras familjers rätt till hälsa, oavsett deras migrationsstatus, liksom åtgärder som syftar till en interkulturell hållning till policyer, program och praxis inom hälso- och sjukvård.

J. Rätten till utbildning och yrkesutbildning (artikel 30, 43 och 45 i FN:s konvention för skydd av migrantarbetares och deras familjers rättigheter; artikel 28, 29, 30 och 31 i FN:s konvention om barnets rättigheter)

59. Alla barn inom ramen för internationell migration, oavsett status, ska ha full tillgång till alla nivåer och alla aspekter av utbildning, inklusive utbildning under tidig barndom och yrkesinriktad utbildning, på samma villkor som medborgarna i det land där barnen bor. Denna skyldighet innebär att konventionsstaterna bör se till att alla barn som är migranter har jämlik tillgång till utbildning som är av god kvalitet och som är inkluderande, oavsett deras migrationsstatus. Barn som är migranter bör när det är nödvändigt ha tillgång till program för alternativ utbildning, och bör delta fullt ut i examinering och erhålla utbildningsbevis för sina studier.

60. Kommittéerna vill kraftfullt anmoda konventionsstaterna att snabbt reformera regler och praxis som hindrar barn som är migranter, i synnerhet papperslösa barn, från att skriva in sig vid skolor och utbildningsinrättningar. Staterna bör också se till att det i praktiken är vattentäta skott mellan utbildningsinrättningar och migrationsmyndigheter, och förbjuda att elevers uppgifter lämnas ut,

³⁰ Se FN:s kommitté för barnets rättigheter, rapport från 2012 års allmänna diskussionsdag, punkt 86.

³¹ Se FN:s kommitté för barnets rättigheter, rapport från 2012 års allmänna diskussionsdag, punkt 86.

³² Se FN:s kommitté för skydd av migrantarbetares och deras familjers rättigheter, allmän kommentar nr 2, punkt 74.

samt förbjuda verkställande av migrationsbeslut på eller nära skolors områden, eftersom detta begränsar eller omintetgör rätten till utbildning för barn som är migranter och barn som fötts av föräldrar som är migranter i en irreguljär situation. För att respektera barns rätt till utbildning uppmanas konventionsstaterna även att undvika att störa utbildningen under migrationsrelaterade förfaranden, och att om möjligt undvika att barn tvingas flytta under pågående läsår, samt att stödja barnen i att fullfölja eventuella obligatoriska och pågående utbildningskurser när de uppnår myndig ålder. Utbildning över grundnivå är visserligen inte obligatorisk, men principen om icke-diskriminering förpliktigar konventionsstaterna att tillhandahålla tillgängliga samhällstjänster till varje barn utan åtskillnad på grund av deras migrationsstatus eller på andra förbjudna grunder.

61. Konventionsstaterna bör vidta de åtgärder som krävs för att erkänna barnets tidigare utbildning genom att godta tidigare erhållna avgångsbetyg från skolor och/eller utfärda nya betyg med utgångspunkt i barnets färdigheter och förmågor, för att undvika att skapa stigmatisering eller bestraffning. Detta är i samma utsträckning tillämpligt för ursprungsland eller tredje land om barnet återvänder.

62. Principen om likabehandling kräver att konventionsstaterna avskaffar all diskriminering av barn som är migranter och antar lämpliga och könsanpassade åtgärder för att överbrygga utbildningshinder. Det innebär att det vid behov krävs särskilt inriktade åtgärder, inklusive kompletterande språkundervisning³³, extra personal och annat interkulturellt stöd, utan någon form av åtskillnad. Konventionsstaterna uppmanas att ägna personalresurser åt att underlätta tillgången till utbildning för barn som är migranter och åt att främja att barn som är migranter integreras i skolor. Dessutom bör staterna vidta åtgärder i syfte att förbjuda och förhindra alla sorters segregation i utbildningen, så att barn som är migranter lär sig det nya språket som ett medel för bättre integration. I staternas arbete bör det ingå att tillhandahålla utbildning under tidig barndom, och även psykosocialt stöd. Staterna bör också tillhandahålla möjligheter till formell och icke-formell utbildning, lärarutbildning och kurser i vardagsfärdigheter.

63. Konventionsstaterna bör ta fram konkreta åtgärder för att främja interkulturell dialog mellan migranter och värdsamhällen, och att förebygga och förhindra främlingsfientlighet eller annan typ av diskriminering eller relaterad intolerans mot barn som är migranter. Att integrera utbildning om mänskliga rättigheter, inklusive om icke-diskriminering, liksom om migration, migranternas rättigheter och barns rättigheter, i läroplaner skulle bidra till att förebygga och förhindra diskriminerande attityder, i form av främlingsfientlighet eller i annan form, som skulle kunna påverka migranternas integration på lång sikt.

III. Internationellt samarbete

64. Kommittéerna vill återigen påpeka behovet av att hantera internationell migration genom internationellt, regionalt eller bilateralt samarbete och dialog, samt att använda ett helhetsbaserat och balanserat tillvägagångssätt, där ursprungs-, transit-, destinations- och återvändandeländers roller och ansvar när det gäller att främja och skydda barns rättigheter inom ramen för internationell migration erkänns, för att säkra att migration kan ske tryggt, ordnat och reguljärt, med full respekt för mänskliga rättigheter, och för att undvika tillvägagångssätt som kan förvärra deras utsatthet. Specifikt bör gränsöverskridande förfaranden för ärendehantering skyndsamt inrättas i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter, FN:s konvention för skydd av migrantarbetare och deras familjers rättigheter, 1951 års konvention angående flyktingars rättsliga

³³ Se artikel 45 i FN:s konvention för skydd av migrantarbetare och deras familjers rättigheter.

ställning och dess tilläggsprotokoll från år 1967, samt 1996 års Haagkonvention om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn. Samarbetet kan dessutom omfatta initiativ som syftar till att stärka det ekonomiska och tekniska biståndet, samt program för vidarebosättning för länder som står värd för ett stort antal fördrivna personer, däribland barn, från andra länder, och som behöver bistånd. Alla åtgärder bör stå i full överensstämmelse med internationella förpliktelser rörande mänskliga rättigheter och flyktingrätt.

65. För att se till att detta helhetsbaserade och balanserade tillvägagångssätt är förenligt med barnets bästa bör barnskydds-/välfärdsmyndigheter ha en avgörande roll i att ta fram eventuella internationella, regionala eller bilaterala avtal som påverkar barns rättigheter och behandlingen av barn inom ramen för internationell migration. Bilaterala, regionala och internationella initiativ bör uppmuntras, i syfte att underlätta familjeåterförening, genomföra bedömningar och fastställanden av barnets bästa, och garantera barnets rätt att bli hörd, samt rättssäkerhetsgarantier. Sådana initiativ bör säkerställa tillgång till rättslig prövning i gränsöverskridande situationer, där barn vilkas rättigheter berörs i transit- eller destinationslandet behöver den efter att de har återvänt till ursprungslandet eller rest vidare till ett tredje land. Konventionsstaterna bör dessutom se till att barn och organisationer i civilsamhället, inklusive regionala mellanstatliga institutioner, deltar i dessa processer. Staterna bör även dra nytta av tekniskt samarbete med det internationella samfundet och FN:s olika organ, inklusive FN:s barnfond (Unicef) och FN:s migrationsorganisation (IOM), när det gäller att genomföra migrationspolicier avseende barn i överensstämmelse med denna gemensamma allmänna kommentar.

IV. Spridning och användning av denna gemensamma allmänna kommentar, samt rapportering

66. Konventionsstaterna bör sprida denna gemensamma allmänna kommentar på bred front till alla intressenter, i synnerhet parlament och myndigheter, däribland barnskydds- och migrationsmyndigheter samt barnskydds- och migrationspersonal, och till rättsväsendet, på alla nationella, regionala och lokala nivåer. Den bör också göras känd för alla barn samt alla relevanta yrkesgrupper och intressenter, inklusive sådana som arbetar för och med barn (dvs. domare, advokater, poliser och andra rättsvårdande tjänstemän, lärare, vårdnadshavare eller gode män, socialarbetare, personal vid offentliga eller privata välfärdsinrättningar och härbärgen, samt vårdpersonal), för medierna och för civilsamhället i stort.

67. Denna gemensamma allmänna kommentar bör översättas till relevanta språk, och det bör finnas tillgång till barnanpassade versioner samt format som är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Konferenser, seminarier, workshoppar och andra evenemang bör hållas så att det sker ett utbyte av goda exempel när det gäller hur den ska genomföras. Den bör också införlivas i formella utbildningar och fortbildning för alla relevanta yrkesgrupper och teknisk personal, samt för myndigheter och personal med ansvar för migration och barnskydd, och bör göras tillgänglig för alla nationella och lokala institutioner för mänskliga rättigheter, samt andra människorättsorganisationer i civilsamhället.

68. Konventionsstaterna bör i sina periodiska rapporter enligt artikel 73 i FN:s konvention för skydd av migrantarbetares och deras familjers rättigheter och artikel 44 i FN:s konvention om barnets rättigheter ta med information om vilka av denna gemensamma allmänna kommentar vägleda åtgärder de har vidtagit, och vilken verkan de haft.
